

ОПИС
навчальної дисципліни «Поетика малих жанрів у літературі ХХ ст.»
на І семестр 2019-2020 н. р.

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти «доктор філософії»
Галузь знань – 03 Гуманітарні науки
Спеціальність – 035 Філологія
Освітньо-наукова програма – Філологія (Теорія літератури)

1. Загальна характеристика дисципліни

Загальний обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС.

Статус дисципліни – вибіркова

Навчально-науковий інститут іноземних мов.

Кафедра – германських мов і перекладознавства

Курс – 2; **семестр** – 3; **вид підсумкового контролю** – залік.

Викладач: д.ф.н., проф. Зимомря М.І.

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисц.	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Очна	II	III	3/90	30	14	-	16	-	60	-	+	-
Заочна	II	III	3/90	8	4	-	4	-	82	-	+	-

2. Зміст лекційного матеріалу

Тема 1 Канонічна модель жанру. Жанрова типологія. Літературний процес і його основні закономірності. Історіографія літературознавства. Література як вид мистецтва. Літературний твір як естетична система. Термінологічні дефініції жанру, роду та виду. З історії термінологічного осмислення роду, виду, жанру. Типологія жанрів в історії літературознавства (теорії Г. Гегеля, А. Н. Веселовського) через призму відношення особистості і суспільства.

Тема 2 Спрямкування західної жанрології у 20-21 ст. Провідні тенденції у західній жанрології. Еволюційна теорія жанрів. Психологічна теорія жанру. Структуралістські теорії жанру. Теорія жанрових трансформацій. Рецептивна теорія жанру.

Тема 3 Актуальні жанрові теорії заходу. Теорія жанрових трансформацій. Умовні заперечення жанру. Інтертекстуальна концепція Дж. Фроу. Феміністична критика жанру. Жанрова теорія Н. Фрая. Жанрова теорія Тодорова. Вплив творчої індивідуальності письменника на жанр і жанрові трансформації.

Тема 4 Розвиток теорії жанрів у радянському та пострадянському літературознавстві. Формалістична теорія жанру. “Домінантна” концепція жанру Б. Томашевського. Морфологічна схема жанру за В. Проппом. Інтермедіальна теорія жанру М. Кагана. Семіотичні підходи у жанрології. Метафорична теорія жанру О. Фрейденберг. Ритуально-міфологічна теорія жанру. Соціологічна інтерпретація жанру. Сучасні російські академічні жанрові теорії (С. Аверинцев, Г. Косіков, М. Римар). Сучасні українські жанрові теорії.

Тема 5 Поетика новели в рецепції сучасного літературознавства. Дослідження новелістики в аспекті генерики від перших спроб теоретичного опису жанрової природи новели, що представлені

у роботах Й.В. Гете, Ф. Шлегеля, П. Гейзе, яку можна подати у найбільш важливих етапах та векторах. Опис дискурсу новели в аспекті розвитку вчення про жанровий канон та теорії жанрової модальності, що постійно актуалізує перегляд питання універсальної природи самої жанрової моделі новели.

Тема 6 Жанрова специфіка малих епічних форм у теоретико-літературознавчому дискурсі.

Психологізм новелістичного жанру, концепції новелістичної композиції, точні і глибокі спостереження над творами малого епосу Г. Косинки, О. Слісаренка, Остапа Вишні.

Тема 7 Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст. крізь призму естетичних та етичних пошуків доби. В жанрі новели працювало чимало авторів кінця XIX ст., серед яких слід зазначити: С. Яричевського, Д. Макогона, О. Авдіковича, Я. Мамонтова, О. Плюща, Наталю Романович-Ткаченко, Христю Алчевську, Катрю Гриневичеву, Ю. Будяка, К. Сроковського, М. Могилянського, Грицька Григоренка, М. Левицького, С. Коваліва, інших митців періоду зламу віків. Їх художній доробок, збагатив українську літературу яскравими зразками новелістичного жанру, що відбивав складні соціальні, політичні, філософські, етичні та естетичні зрушення доби.

Тема 8 Українська історична мала проза XX століття: проблеми жанру та стилю. Художня структура, типологічна спорідненість і жанрова диференціація, компонентів стилю української історичної малої прози XX століття як оригінальних виявів мистецтва слова.

3. Перелік практичних робіт та розподіл балів за захист

№	Теми практичних робіт	К-ть балів
1	Канонічна модель жанру. Жанрова типологія.	
2	Спрямування західної жанрології у 20-21 ст.	
3	Актуальні жанрові теорії заходу.	
4	Розвиток теорії жанрів у радянському та пострадянському літературознавстві.	
5	Поетика новели в реценції сучасного літературознавства.	
6	Жанрова специфіка малих епічних форм у теоретико-літературознавчому дискурсі.	
7	Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст. крізь призму естетичних та етичних пошуків доби.	
8	Українська історична мала проза XX століття: проблеми жанру та стилю.	

4. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента з дисципліни включає: опрацювання теоретичного матеріалу і виконання індивідуальних завдань; підготовку до практичних занять; підготовку до співбесіди з лектором і підсумкової контрольної роботи; підготовку до заліка.

5. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Критерії оцінювання

Засвоєння аспірантами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється усним опитуванням, контрольними роботами, співбесідою з викладачем та заліком.

Співбесіда з викладачем проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом. Семестрова залікова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

денна та заочна форми навчання

3 семестр				
Практичні заняття та самостійна робота			<i>Snom</i>	<i>Snidc</i> залік
Усне опитування	Тематична контрольна робота	Індивідуальне завдання	Сума	
50	30	20	100	100
Ваговий коефіцієнт			0,6	0,4

Бали за роботу на практичних заняттях нараховуються за формулою:

$$x = A/n * 10,$$

де **A** – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки «2», а **n** – їх кількість.

Кількість балів **x** заокруглюється до цілих. Якщо середня оцінка $A/n=2,5$, то кількість балів, які отримає студент, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

Сумарна кількість балів (**Scum**) з дисципліни визначається за формулою:

$$Scum = 0.6 * Snom + 0.4 * Snidc,$$

де **Snom** – кількість балів за поточний контроль у семестрі.

Snidc – кількість балів за підсумковий контроль (залік).

Семестровий залік (**Snidc**) проводиться в усній формі (співбесіда з викладачем) і оцінюється в 100 балів. Залік за талоном 2 проводиться в усній формі і оцінюється в 100 балів. Залік за талоном К проводиться в усній формі і оцінюється в 100 балів.

Література

1. Байкель В.Б. Типология литературных жанров XVIII–XX веков: избранные статьи / Валерий Байкель. – СПб.: Алетейя, 2009. – 280 с. (Серия “Philologia Perennis”).
2. Білецький О. В пошуках нової повістярської форми // Білецький О. Літературно-критичні статті./ Упоряд., авт.приміт. М.Л. Гончарук. – К.: Дніпро, 1990. – С. 3-16.
3. Білецький О. Проза взагалі й наша проза 1925 р. // Білецький О. Літературно-критичні статті./ Упоряд., авт.приміт. М.Л. Гончарук. – К.: Дніпро, 1990. – С. 51-90.
4. Білецький Ф. Оповідання. Новела. Нарис. – К.: Видавництво художньої літератури “Дніпро”, 1966. – 88 с. (Бесіди про художню літературу).
5. Бовсунівська, Т.В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: Підручник / Т.В. Бовсунівська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2009. – 519 с.
6. Богданова М. Українська історична мала проза XX століття: проблеми жанру та стилю / М.М. Богданова // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. — 2009. — Вип. XX. — С. 116-125.
7. Буракова І.В. Поетика новели в рецепції сучасного літературознавства. // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. – К.: Вид-во Європейського університету, 2010. – Вип. 20. – С. 129-148.
8. Волков А. Жанровий підзаголовок // Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – С.203.
9. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – початку XX століття. – Львів: Академічний Експрес, 1999. – 280 с.
10. Каллер Джонатан. Теория литературы: краткое введение / Джонатан Каллер: пер. с англ. А. Георгиева. — М. : Астрель: АСТ, 2006. — 158
11. Клочек Г. Енергія художнього слова : зб. ст. / Г. Клочек. — Кіровоград : Редакційно-видавничий відділ Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В.Винниченка, 2007. — 448 с.
12. Кодак М.П. Авторська свідомість і класична поетика / М.П. Кодак. —К.: Фоліант, 2006. — 336 с.
13. Кодак М.П. Поетика як система / М.П. Кодак — К. : Дніпро, 1988. — 158 с.
14. Корвін-Пйотровська Дорота. Проблеми поетики прозового опису / Переклада з польської Зоряна Рибчинська. – Львів: Літопис, 2009. – 208 с.

15. Кундзіч О. Про сучасне українське оповідання // Літературна газета. – 1955. – № 26-28. – С. 5.
16. Ленская С.В. Жанрова специфіка малих епічних форм у теоретико-літературознавчому дискурсі / С. В. Ленская // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. - 2013. - № 4(2). - С. 85-93.
17. Лесин В.М. Літературознавчі терміни : довідник. / В.М.Лесин — К.: Рад. шк., 1985. — 251 с.
18. Лесин В.М. Про жанрові ознаки новели // Розвиток української радянської новели. Тези доповідей до міжвузівської наукової конференції. Травень 1966р. – Ужгород: Ужгородський державний університет, 1966. – С. 3-8.
19. Літературознавча енциклопедія : у 2 -х т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. / Ю. Ковалів. — К.: ВЦ «Академія», 2007. — Т. 2 — 624 с. (Енциклопедія ерудита).
20. Літературознавчий словник - довідник / за ред. Р. Т.Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І. Теремка. — К.: Академія, 2007. — 752 с.
21. Майфет Г. Природа новели. – 36.1. – Харків: Перш-а друкарня Державного Видавництва України імені Г.Петровського, 1928. – 223 с.; 36.2. – Харків: Перша друкарня Державного Видавництва України імені Г.Петровського, 1929. – 223 с.
22. Малиновська М. Синтез важкої води. Новела одного року. – К.: Радянський письменник, 1967. – 121 с.
23. Пospelов Г.Н. Поэтика. Целостно-системное понимание литературных произведений // Пospelов Г.Н. Вопросы методологии и поэтики. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. – С. 138-172.
24. Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий / [гл. науч. ред. Н.Д.Тамарченко]. – М.: Издательство Кулагиной; Intrada, 2008. – 258 с.
25. Розвиток і оновлення видів і жанрів та мовно-стилістичних засобів зображення в літературі. Матеріали міжвузівської республіканської наукової конференції. – Одеса, 1968. – 218 с.
26. Розвиток української радянської новели. Тези доповідей до міжвузівської наукової конференції. Травень 1966р. – Ужгород: Ужгородський державний університет, 1966. – 114 с.
27. Сірук В. Наративні структури в українській новелістиці 80-90-х років ХХ століття (типологія та внутрішньотекстові моделі). Монографія. – Луцьк: РВД “Вежа” Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2006. – 222 с.
28. Тодоров Цветан. Походження жанрів // Поняття літератури та інші есе. – К.: “Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 22-40.
29. Тодоров Цветан. Семиотика литературы // Семиотика. – М., 2001. – С. 371-376.
30. Українська мала проза ХХ століття: Антологія / [упоряд. В. Агеєва]. – К.: Факт, 2007. – 1512 с.
31. Українська новелістика кінця ХІХ – початку ХХ ст.: Оповідання. Новели. Фрагментарні форми (ескізи, етюди, нариси, образки, поезії в прозі) / Упоряд. і прим. Є. К.Нахліка; Вступ. ст. І.О.Денисюка; Ред. Н. І. Калениченко. / Є. К. Нахлік, І. О. Денисюк, Н. І. Калениченко. – К.: Наук.думка, 1989. – 688 с.
32. Українська новелістика кінця ХІХ – початку ХХ ст. крізь призму естетичних та етичних пошуків доби / М. М. Хорошков // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Філологія. - 2010. - Вип. 4. - С. 85-90.
33. Фашенко В. Оновлення жанру і суперечки про поетику // Фашенко В. У глибинах людського буття. Літературознавчі студії. Вступна стаття В.Г. Полтавчука. – Одеса: “Маяк”, 2005. – С. 159-182 [Бібліотека Шевченківського Комітету].
34. Фашенко В. Теорія новели в Україні // Фашенко В. У глибинах людського буття. Літературознавчі студії. Вступна стаття В.Г.Полтавчука. – Одеса: “Маяк”, 2005. – С. 183–194 [Бібліотека Шевченківського Комітету].
35. Франко І. З останніх десятиліть ХІХ в. // Літературно-науковий вісник. – 1901. – Кн. VIII. – С. 55.
36. Чернец Л.В. Литературные жанры (проблемы типологии и поэтики). – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 192 с.

Завідувач кафедри

Зимомря М.І.

підпис

Викладач

Зимомря М.І.

підпис